

ISSN Print 2708-0366
ISSN Online 2708-0374

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Таврійський науковий вісник

Серія: Економіка

Випуск 23

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

*Затверджено до друку та поширення через мережу Інтернет
відповідно до рішення вченої ради Херсонського державного аграрно-економічного університету.
(протокол від 29 квітня 2025 року № 8).*

Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка : Науковий журнал. Вип. 23. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2025. – 334 с.

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення
і радіомовлення № 2933 від 24.10.2024 року.
Ідентифікатор медіа: R30-05567

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Херсонський державний аграрно-економічний університет
вул. Стрітенська, буд. 23, м. Херсон, 73006, office@ksaeu.kherson.ua, тел. +38 (050) 571-19-137

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського,
CrossRef, Index Copernicus.

Фахова реєстрація (категорія «Б»):

Наказ МОН України від 24 вересня 2020 року № 1188 (Додаток № 5)

Галузь науки: економічні.

Спеціальності: 051 – Економіка; 071 – Облік і оподаткування;
072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок;
073 – Менеджмент; 075 – Маркетинг; 076 – Підприємництво та торгівля;
241 – Готельно-ресторанна справа; 242 – Туризм;
281 – Публічне управління та адміністрування; 292 – Міжнародні економічні відносини.

Редакційна колегія:

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління, права та гуманітарних наук, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету (*головний редактор*).

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету (*заступник головного редактора*).

Жосан Ганна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту, маркетингу та інформаційних технологій Херсонського державного аграрно-економічного університету (*технічний редактор*).

Аверчев Олександр Володимирович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Бойко Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Вольська Олена Михайлівна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та інноваційної педагогіки Херсонської державної морської академії.

Крикунова Вікторія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Мармуль Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Потравка Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник, професор кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Пристемський Олександр Станіславович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Скрипник Світлана Валентинівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів Херсонського державного аграрно-економічного університету.

Stanley R. Thompson – Ph.D., Professor, The Ohio State University (Columbus, USA).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою
програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Олійник І.В.

ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНЦІЯ ЗА ТАЛАНТИ	211
--	-----

МАРКЕТИНГ**Базака Р.В., Харченко К.О.**

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІДЕОКОНТЕНТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ІННОВАЦІЇ, ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	221
--	-----

Фісуненко П.А., Анферов А.А.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ДЕВЕЛОПЕРСЬКИХ ПРОЄКТІВ	228
--	-----

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ**Строченко Н.І., Ковальова О.М.**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ ОНОВЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	235
---	-----

Шостак Л.В., Бегун С.І., Більо І.О.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	242
---	-----

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА**Петлін І.В.**

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕСТОРАНІВ З КЕЙТЕРИНГОВИМ ОБСЛУГОВУВАННЯМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	250
---	-----

Черевична Н.І., Середенко В.В., Сребнюк К.С.

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	259
--	-----

ТУРИЗМ**Миндзя Ю.О.**

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ, ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ТУРИЗМІ НА ЛЬВІВЩИНІ	266
---	-----

Роїк О.Р., Малоїд А.А.

ОЦІНКА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РАДЕХІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	273
--	-----

Ткачук Л.М., Сайчук В.С., Мадумаров М.Ю.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ГЕОПРОСТОРОВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ	284
---	-----

Юхновська Ю.О., Діденко А.В., Віхорт Ю.В.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ КОМПОНЕНТИ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	288
--	-----

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.23.35>**Юхновська Ю.О.**

доктор економічних наук, професор,

Комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0825>**Діденко А.В.**

кандидат економічних наук, доцент,

Комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1136-403X>**Віхорт Ю.В.**

кандидат економічних наук, доцент,

Комунальний заклад вищої освіти

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3930-3506>**Yukhnovska Yuliia, Didenko Anastasiia, Vikhort Yuliia**

Municipal Institution of Higher Education

"Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy"

of Zaporizhzhia Regional Council

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ КОМПОНЕНТИ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

STATISTICAL ANALYSIS OF THE FINANCIAL COMPONENT OF TOURISM POTENTIAL

Стаття присвячена статистичному аналізу основних показників фінансової складової туристичного потенціалу країни. Метою статті є аналіз стану та динаміки фінансової складової туристичного потенціалу країни на основі даних офіційної статистичної інформації. В роботі проаналізовано частку обсягу реалізованих послуг туристичної сфери у загальному обсязі ВВП України за 2010–2023 рр., динаміку частки обсягу реалізованих послуг туристичної сфери у загальному обсязі реалізованих послуг суб'єктами господарювання України за 2017–2023 рр., динаміку податкових надходжень від туристичної галузі в розрізі регіонів України за 2021–2024 рр., рівень податкоспроможності областей у туристичній сфері. Результати цього дослідження полягають в можливості використання отриманих результатів для стратегічного планування розвитку ринку туристичних послуг для формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

Ключові слова: туризм, туристичний потенціал, економічна компонента туристичного потенціалу, податки, туристичний збір, коефіцієнт відносної податкоспроможності, рівень податкоспроможності регіону.

The article focuses on a statistical analysis of the key financial indicators related to the country's tourism potential. Given the ongoing full-scale war in Ukraine and the resulting changes in the socio-economic landscape, analyzing the financial aspects of tourism potential has become increasingly important. This analysis is crucial for enhancing the region's social infrastructure, restoring human capital, and identifying strategies for improvement. The purpose of the article is to analyze the state and dynamics of the financial component of the country's tourism potential based on official statistical information. The following methods were used in the study: analysis, synthesis, generalization,

comparison, and statistical analysis method, for a visual representation of statistical materials and analytical data - a graphical method. The paper analyzes the share of the volume of realized tourism services in the total volume of Ukraine's GDP for 2010–2023, and the dynamics of the share of the volume of realized tourism services in the total volume of realized services by Ukrainian business entities for 2017–2023. Significant fluctuations in these indicators were recorded, indicating a significant impact of external factors on the activities of the industry, at the same time, the relatively rapid recovery of the indicator value indicates the high viability of tourism enterprises and their ability to adapt to negative external factors. The dynamics of tax revenues from the tourism industry by region of Ukraine for 2021–2024, dynamics of tourist tax revenues to the budget of Ukrainian communities in 2019–2024, and the level of tax capacity of regions in the tourism sector were also analyzed. Regions demonstrating sustainable growth include Zakarpattia, Kyiv, Lviv, and Chernivtsi, while Donetsk, Luhansk, and Kherson regions have the lowest coefficients. The regions with the highest relative tax capacity coefficient were identified: Kyiv, Lviv regions, Kyiv city, Ivano-Frankivsk and Zakarpattia regions, i.e. enterprises in these regions are more tax-capable from a taxation point of view. The findings of this study suggest using the results for strategic planning in the development of the tourism services market to create a competitive tourism product.

Keywords: tourism, tourism potential, economic component of tourism potential, taxes, tourist fee, relative tax capacity coefficient, level of tax capacity of the region.

Постановка проблеми. Туризм є важливим сектором сфери послуг, а також відіграє помітну роль як джерело надходжень до місцевих бюджетів, сприяє розвитку інфраструктури, позитивно впливає на суміжні галузі та підвищує продуктивність економічної діяльності, що, своєю чергою, призводить до подальшого створення робочих місць. Крім того, він відіграє важливу роль у сприянні культурному розвитку та збільшенні людського капіталу. Проте масовий розвиток туризму має й негативний вплив на навколишнє середовище та рекреаційні ресурси, що вимагає збалансованого планування розвитку туристичної дестинації та використання рекреаційних ресурсів. Оскільки туристична галузь має певні особливості, як от багатоцільову спрямованість, різноманітність ресурсної бази тощо, до розвитку якої залучено значну кількість різних зацікавлених осіб, що вимагає високого рівня координації та взаємодії багатьох стейкхолдерів та підприємств різних галузей, то виникає необхідність дослідження туристичного потенціалу в постійних змінах умов навколишнього середовища. У зв'язку з повномасштабною війною в Україні та зі зміною соціально-економічної ситуації, питання аналізу фінансової складової туристичного потенціалу, яка є основою покращення суспільної інфраструктури регіонів та відновлення людського капіталу, та пошуку шляхів її удосконалення є особливо актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню підходів до оцінювання туристичного потенціалу України та регіонів приділяли увагу значна кількість вітчизняних науковців, зокрема М. Гедін [1], І. Журба [2], Л. Малюта та С. Корольок [3], А. Терехов та О. Мороз [4] Ю. Юхновська [5] та багато інших. Приміром у дослідженні [4] автори визначають ключові компоненти процесу оцінювання туристичного потенціалу, а також перелік основних ресурсних складових. К. Бабікова у своєму дослідженні обґрунтовує доцільність та необхідність кількісного оцінювання туристичної привабливості на різних рівнях [6]. В. Вишневецький [7] розглядає можливості використання сучасних технологій для оцінювання туристичного потенціалу території. Проте, попри велику кількість досліджень, в умовах постійних змін туристична галузь стикається з різноманітними викликами, а тому є необхідними дослідження, що актуалізують проблематику необхідності вивчення туристичного потенціалу та детального аналізу його окремих частин в сучасних умовах.

Метою статті є аналіз стану та динаміки фінансової складової туристичного потенціалу країни на основі даних офіційної статистичної інформації.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах для будь-якої галузі України, в тому числі й для туристичної, стоїть завдання відновити свій потенціал з урахуванням чинних можливостей та загроз. За умови розробки та реалізації ефективної державної туристичної політики разом зі стратегіями регіонального розвитку туристична галузь може стати

міцною основою повоєнного економічного відновлення як регіонів, так і національної економіки в цілому [2]. У зв'язку з цих є необхідність дослідження окремих компонентів туристичного потенціалу. Подальше дослідження присвячено аналізу стану економічної компоненти туристичного потенціалу території, зокрема її фінансового елементу.

Проаналізуємо частку обсягу реалізованих послуг суб'єктами господарювання туристичної сфери у загальному обсязі ВВП країни за 2010–2023 рр. (табл. 1). Для підрахунку обсягу реалізованих послуг суб'єктами господарювання туристичної сфери було обрано наступні види економічної діяльності: діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність; діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування; діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання; надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів.

Період 2010–2013 рр. характеризується стабільним розвитком, незначними коливаннями та відносно високим значенням показника. 2014–2015 рр. характеризуються різким падінням частки обсягу реалізованих послуг суб'єктами господарювання туристичної сфери у загальному обсязі ВВП країни через початок війни РФ проти України та окупації значної частини території, яка має висів туристичний потенціал. 2016–2019 рр. відображають наступний етап розвитку та поступове відновлення діяльності через адаптацію підприємств туристичної сфери до нових умов. Різне падіння частки обсягу реалізованих послуг суб'єктами господарювання туристичної сфери у загальному обсязі ВВП країни у 2020 році спричинено карантинними обмеженнями через пандемію, що мало особливо негативні наслідки для туристичної галузі. У 2021 році спостерігається відновлення діяльності підприємств, що було перервано повномасштабним вторгненням РФ.

Таблиця 1

**Частка обсягу реалізованих послуг туристичної сфери
у загальному обсязі ВВП України**

Рік	ВВП у фактичних цінах, млрд. грн	Види економічної діяльності				Частка підприємств тур сфери у загальному обсязі ВВП України, %
		79*	55.1**	55.2***	55.3****	
2010	1079,35	4,70	4,12	1,38	0,01	0,95
2011	1299,99	4,89	5,04	1,46	0,01	0,88
2012	1404,67	6,08	5,30	1,35	0,01	0,91
2013	1465,20	6,27	5,79	1,37	0,04	0,92
2014	1586,92	4,51	4,03	0,88	0,03	0,60
2015	1988,54	5,52	5,88	0,98	0,01	0,62
2016	2385,37	7,01	8,44	1,23	0,01	0,70
2017	2981,23	8,43	10,65	1,57	0,01	0,69
2018	3560,30	11,87	13,25	2,06	0,01	0,76
2019	3977,20	15,93	14,36	2,74	0,02	0,83
2020	4222,03	8,32	8,53	2,36	0,01	0,46
2021	5450,85	17,81	15,12	4,55	0,01	0,69
2022	5239,11	3,51	7,38	0,38	0,01	0,22
2023	6627,96	5,20	10,83	0,29	0,01	0,25

*79 діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність;

**55.1 діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування;

***55.2 діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання;

****55.3 надання місць кемпінгами та стоянками для житлових автофургонів і причепів

Джерело: складено за [8]

Такі значні коливання частки обсягу реалізованих послуг суб'єктами господарювання туристичної сфери у загальному обсязі ВВП країни свідчать про значний вплив зовнішніх факторів на діяльність галузі, разом з тим відносно швидке відновлення значення показника свідчить про високу життєстійкість підприємств туристичної сфери та їхню здатність адаптуватися до негативних факторів зовнішнього середовища.

Знайдемо частку обсягу реалізованих послуг туристичних підприємств у загальному обсязі реалізованих послуг підприємствами України за 2017–2023 рр. (рис. 1). Загалом бачимо значні коливання показника: протягом 2017–2019 рр. спостерігається позитивна тенденція до зростання частки обсягу реалізованих послуг туристичних підприємств у загальному обсязі реалізованих послуг підприємствами України з 11,4% до 13,8%; проте наслідки пандемії та повномасштабне вторгнення відобразилися у значному падінні показника до 7,3% у 2020 році та до 3,8% у 2022 році.

Валовий регіональний продукт характеризує рівень розвитку економіки регіону, використавши його при порівнянні обсягу реалізованих послуг підприємствами туристичної сфери, можна говорити про зіставлення податкового потенціалу різних регіонів України. Результати досліджень [9; 10] свідчать про наявність позитивного зв'язку між кількістю внутрішніх та іноземних туристів за регіонами та валовим регіональним продуктом, але у роботі [10] відзначають більший вплив інвестицій в туристичний сектор, ніж туристичного попиту. Також цікавим результатом дослідження є висновок про відсутність позитивного впливу природних ресурсів на регіональну туристичну конкурентоспроможність, оскільки регіони з багатшими природними ресурсами часто розвивають нестійкі форми масового туризму, які створюють низьку додану вартість та в результаті приносять мінімальну вигоду місцевим громадам [10].

Далі визначимо місце регіонів України за статистичними даними щодо обсягу реалізованих послуг підприємствами туристичної сфери у ВРП відповідних областей у 2021 році. Для наступних областей відсутня статистична інформація через виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо забезпечення гарантій органів державної статистики щодо статистичної конфіденційності щодо обсягу реалізованих послуг за КВЕД «55.1 діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування»: Волинська, Хер-

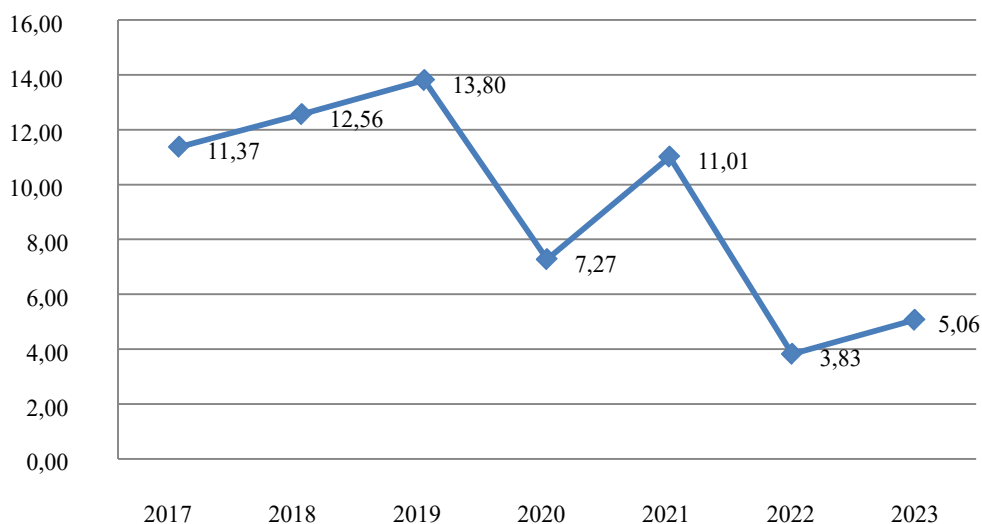

Рис. 1. Динаміка частки обсягу реалізованих послуг туристичної сфери у загальному обсязі реалізованих послуг суб'єктами господарювання України за 2017–2023 рр.

Джерело: розраховано за даними [8]

сонська, Чернівецька та Чернігівська області, тому було обрано до розгляду тільки обсяг реалізованих послуг підприємств КВЕД «79 діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність». Оскільки за розрахунками дані по м. Київ значно відрізняються від інших регіонів України, то виключимо з розгляду цю точку та отримаємо наступний рис. 2.

Отже, серед регіонів України можна виділити з найбільшою часткою туризму в економіці регіону, а, отже, й більший податковий потенціал підприємств туристичної галузі: м. Київ, Львівську та Івано-Франківську області. В окремий кластер можна виділити Дніпропетровську область, яка найбільш віддалена від інших областей внаслідок високого ВРП та середнього значення обсягу реалізованих послуг. Окрему групу становлять Одеська, Харківська та Київська області з достатньо високим рівнем валового регіонального продукту та середнього значення обсягу реалізованих послуг.

Туризм є важливим джерелом податкового доходу з одного боку, з іншого – податкові надходження від тургалузі є індикатором діяльності підприємств туристичної сфери, значною мірою залежить від кількості туристів та є важливою складовою фінансових ресурсів регіону [11].

Кількість платників податків туристичної сфери у 2024 році в порівнянні з 2020 роком скоротилася на 20%, проте якщо порівнювати з 2023 роком, то їх кількість зросла на 7% [12]. Динаміка податкових надходжень від тургалузі за 2021–2024 рр. в Україні характеризується значними коливаннями: у 2021 році сума надходжень становила 2231,8 млн грн; у 2022 році відбулося значне падіння показника на 680,5 млн грн (або -30,5%) та сума надходжень склала 1551,3 млн грн; у 2023 році спостерігається помірне зростання на 322,4 млн грн (або +20,8%); у 2024 році відбулося різке зростання або на 995,1 млн грн (+53,1%) та сума надходжень дорівнювала 2868,8 млн грн [13]. Аналіз податкових надходжень від тургалузі в розрізі регіонів України представлено у таблиці 2.

У більшості областей країни спостерігається спад податкових надходжень від тургалузі у 2022 році, проте у 2023–2024 рр. відбувається поступове відновлення. Найбільше значення ланцюгового коефіцієнта росту зареєстровано у м. Київ у 2024–2023 рр. та дорівнює 1,97, тобто відбулося значне зростання податкових надходжень від тургалузі у 2024 році порівняно з 2023 роком. Найбільше значення базисного коефіцієнта росту отримано для

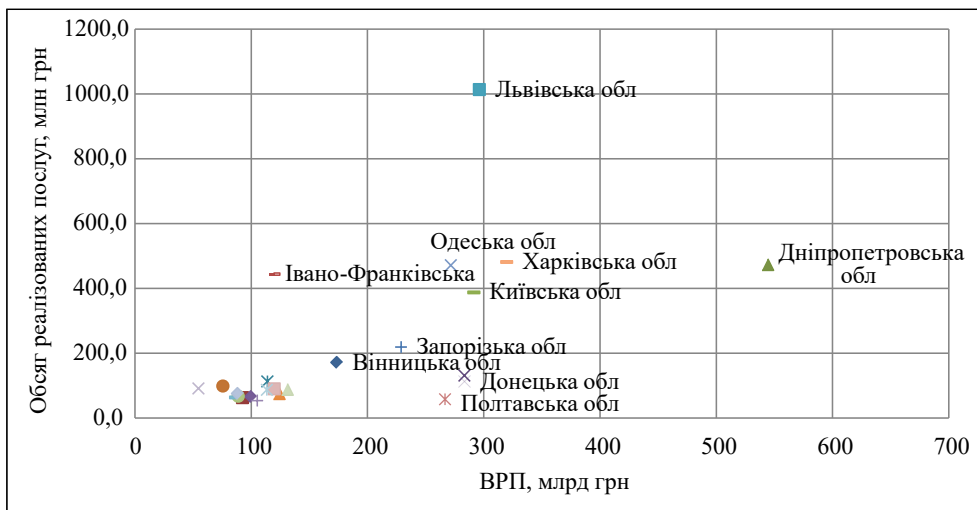

Рис. 2. Розподіл регіонів України за часткою реалізованих послуг туроператорами та турагентами у ВРП (без врахування м. Київ)

Джерело : розраховано на основі даних [8]

Таблиця 2

**Динаміка податкових надходжень від тургалузі в розрізі регіонів України
за 2021–2024 рр.**

Область	ланцюгові коефіцієнти росту			базисні коефіцієнти росту		
	2022/2021	2023/2022	2024/2023	2022/2021	2023/2021	2024/2021
Вінницька	0,87	1,25	1,38	0,87	1,09	1,51
Волинська	0,89	1,35	1,53	0,89	1,20	1,83
Дніпропетровська	0,71	1,41	1,31	0,71	1,00	1,31
Донецька	0,32	0,47	1,65	0,32	0,15	0,24
Житомирська	0,64	1,61	1,43	0,64	1,03	1,48
Закарпатська	1,22	1,30	1,38	1,22	1,58	2,19
Запорізька	0,27	0,58	1,70	0,27	0,15	0,26
Івано-Франківська	1,21	0,87	1,79	1,21	1,05	1,88
Київська	1,31	1,46	1,19	1,31	1,91	2,27
Кіровоградська	0,72	1,45	1,42	0,72	1,04	1,47
Луганська	0,21	0,26	0,40	0,21	0,05	0,02
Львівська	1,27	1,26	1,27	1,27	1,60	2,04
Миколаївська	0,31	1,52	1,18	0,31	0,47	0,56
Одеська	0,42	1,13	1,62	0,42	0,47	0,76
Полтавська	0,80	1,31	1,43	0,80	1,04	1,50
Рівненська	0,87	1,43	1,57	0,87	1,24	1,94
Сумська	0,64	1,34	1,44	0,64	0,86	1,24
Тернопільська	0,87	1,30	1,40	0,87	1,13	1,59
Харківська	0,37	1,28	0,96	0,37	0,47	0,46
Херсонська	0,18	0,16	1,76	0,18	0,03	0,05
Хмельницька	1,06	1,38	1,32	1,06	1,46	1,93
Черкаська	0,76	1,19	1,65	0,76	0,90	1,49
Чернівецька	1,14	1,39	1,36	1,14	1,58	2,15
Чернігівська	0,61	0,96	1,50	0,61	0,58	0,87
м. Київ	0,54	1,20	1,97	0,54	0,65	1,27

Джерело: розраховано авторами за даними [13]

Київської області – 2,27, тобто в цьому регіоні за три роки відмічено найбільший приріст податкових надходжень від тургалузі. До областей, які демонструють стійке зростання податкових надходжень відносяться Закарпатська, Київська, Львівська та Чернівецька області; Донецька, Луганська та Херсонська області мають найнижчі коефіцієнти.

Туристичний збір є частиною грошових коштів, що акумулюються в місцевих бюджетах. Туристичний збір встановлюють місцеві ради за кожну добу тимчасового розміщення. Ставка збору затверджується окремо для внутрішнього туризму (в розмірі до 0,5%) та для в'їзного (до 5%). В грошовому виразі ці суми є відносно невеликими та станом на 2023 рік складали для внутрішнього туризму до 30 грн, а для в'їзного туризму до 300 грн. Динаміка надходжень туристичного збору до бюджету громад України за 2019–2024 рр. представлена на рис. 3. У 2019 році надходження становили 196 млн грн, у 2020 році надходження по туристичному збору зменшилися до 130,6 млн грн (на -33,4%), у 2021 році відбулося відновлення до пандемічного рівня та надходження становили 235,5 млн грн, надходження туристичного збору до бюджету громад України в рік початку повномасштабної війни скоротилися до 178 млн 949 тис. грн, хоча ця сума була більшою за надходження пандемічного 2020 року, коли діяли карантинні обмеження, за минулий 2024 рік надходження зросли майже на 22,7% у порівнянні з позаминулим 2023 роком до 273,1 млн грн [14].

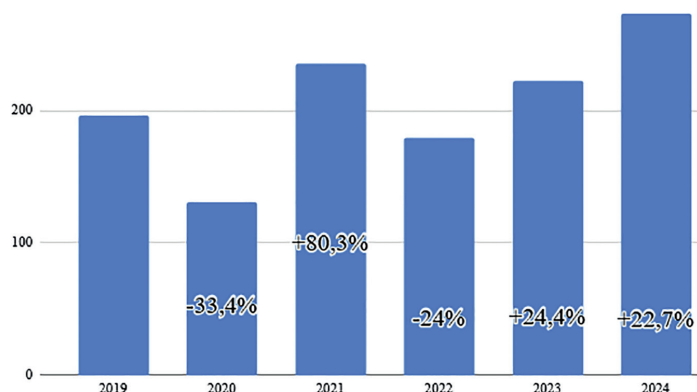

Рис. 3. Динаміка надходжень туристичного збору до бюджету громад України за 2019–2024 рр., млн грн

Джерело: побудовано за даними [14]

Розрахуємо коефіцієнт відносної податкоспроможності (КВП), який визначає рівень податкоспроможності відповідного регіону у туристичній сфері у порівнянні з аналогічним середнім показником по Україні у розрахунку на одне підприємство. На рис. 4 представлено п'ять регіонів України, які мають найбільше значення КВП у 2023 році: Київська область (показник дорівнював 2,38), Львівська область (1,76), м. Київ (1,24), Івано-Франківська область (1,17) та Закарпатська область (1,07). Отже, підприємства цих областей з погляду оподаткування є більш податкоспроможними.

Серед областей, що демонструють позитивну динаміку та найбільше зростання показника КВП, відзначимо Полтавську область (+0,47 пунктів з 0,48 у 2021 році до 0,95 у 2023 році), Хмельницьку області (+0,47 пунктів з 0,28 у 2021 році до 0,75 у 2023 році) та Чернівецькі (+0,44 пунктів з 0,29 у 2021 році до 0,73 у 2023 році) області. Хмельницька область має найвищий відносний приріст (+167,9%) показника серед зазначених областей.

Висновки. У статті досліджено фінансову компоненту туристичного потенціалу регіонів України та вплив на нього карантинних обмежень через пандемію та повномасштабне

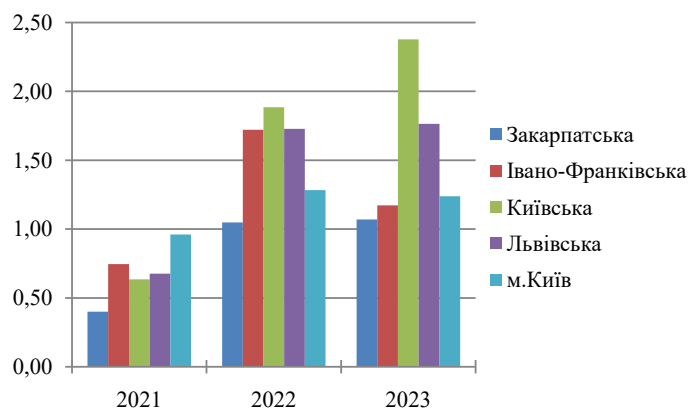

Рис. 4. Області з найбільшим значенням КВП туристичної галузі

Джерело : розраховано за даними [8; 13]

вторгнення РФ на територію України. Відмічено, що оскільки ситуація для туристичної галузі України все ще залишається нестабільною, а відновлення туризму стане важким завданням в повоєнній відбудові, наразі важливим завданням є фіксація пошкоджень та руйнувань об'єктів туристичної сфери, особливо це стосується малих прифронтових міст. Враховуючи вирішальну роль туризму у віднові людського капіталу та його ролі для економіки України доцільно в сучасних умовах сприяти розвитку внутрішнього туризму, переглянути прийняті та розробити нові стратегії і програми регіонального розвитку туризму з урахуванням реалій воєнного стану на засадах інноваційного розвитку. Аналіз фінансової компоненти туристичного потенціалу є важливим інструментом стратегічного планування регіонального розвитку цієї сфери. Він дозволяє не лише оцінити поточний стан галузі, а й зафіксувати та врахувати неотримані вигоди, зокрема прибутки підприємств та податкові надходження як місцевих громад, так і державного бюджету в цілому.

Список використаних джерел:

1. Гедін М. С. Методичні засади оцінки туристичного потенціалу України в контексті євроінтеграції. *Вісник КНЛУ. Серія Історія, економіка, філософія*. 2021. Вип. 26. С. 87–99. DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9321.26.2021.269931>
2. Журба І., Несторишен І., Матюх С. Реалізація державної туристичної політики в контексті регіонального розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 4. С. 56–61.
3. Малюта Л., Королюк С. Війна як причина зміни туристичного потенціалу України: аналіз організаційно-економічних заходів із відновлення внутрішнього туризму. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 6 (85). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06
4. Терехух А. А., Мороз О. І. Оцінювання туристичного потенціалу DESTINACIЙ. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. Вип. 7. С. 335–343.
5. Юхновська Ю. О. Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу України та регіонів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені ВІ Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Вип. 30 (69). № 4 (2). С. 54–59.
6. Бабікова К. О. Методичні аспекти оцінювання ресурсного потенціалу рекреаційного туризму в контексті євроінтеграції України. *Агросвіт*. 2021. № 13–14. С. 25–31. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.13-14.25>
7. Вишневецький В. І. Використання сучасних технологій для оцінювання туристичного потенціалу території. *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Факультет міжнародних відносин Національний авіаційний університет; за загальною редакцією Ю. О. Волошина. Київ : Національний авіаційний університет, 2024. С. 349–353.
8. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 01.03.2025)
9. Діденко А. В., Кравець О. В. Стан розвитку оздоровчого туризму в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2023. № 70. С. 204–208. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct70-36>
10. Romão J., Guerreiro J.P.S.M., Rodrigues P.M.M. Territory and sustainable tourism development: A space-time analysis on European regions. *European Regional Science Association (ERSA), Louvain-la-Neuve*. 2017. Vol. 4. Iss. 3. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.18335/region.v4i3.142>
11. Діденко А. В. Система оподаткування туристичного бізнесу в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. № 1 (3). С. 236–245. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/didenko2.html (дата звернення 04.03.2025)
12. У 2024 році туристична сфера України принесла в бюджет майже 3 млрд грн. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2024-turistichna-sfera-ukrayini-prinesla-v-byudzheth-mayzhe-3-mlrd-grn> (дата звернення 04.03.2025)
13. Туристична статистика: податкові надходження від тургалузі по регіонах. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turistichna-statistika-podatkovy-nahodzhennya-vid-turgaluzi-po-regionah-2> (дата звернення 04.03.2025)
14. До бюджету громад у 2024 році надійшло майже 273 млн грн туристичного збору. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/do-byudzhetu-gromad-u-2024-roci-nadiyshlo-mayzhe-273-mln-grn-turistichnogo-zboru> (дата звернення 07.03.2025)

References:

1. Hedin, M. S. (2021). Metodichni zasady otsinky turystychnoho potentsialu Ukrainy v konteksti yevrointehratsii [Methodological principles of assessing the tourism potential of Ukraine in the context of European integration]. *Bulletin of the Ukrainian National University of Law. Series History, Economics, Philosophy*, vol. 26, 87–99. DOI: <http://doi.org/10.32589/2412-9321.26.2021.269931>. [in Ukrainian].
2. Zhurba, I., Nestoryshen, I., Matiukh, S. (2022) Realizatsiia derzhavnoi turystychnoi polityky v konteksti rehionalnoho rozvytku [Implementation of state tourism policy in the context of regional development]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 4, 56–61. [in Ukrainian].
3. Maliuta, L., Koroliuk, S. (2023) Viina yak prychyna zminy turystychnoho potentsialu Ukrainy: analiz orhanizatsiino-ekonomichnykh zakhodiv iz vidnovlennia vnutrishnoho turyzmu [War as a reason for changing the tourism potential of Ukraine: analysis of organizational and economic measures to restore domestic tourism]. *Galician Economic Bulletin*, 6 (85). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06 [in Ukrainian].
4. Terebukh, A. A., Moroz, O. I. (2016). Otsiniuvannia turystychnoho potentsialu destynatsii [Evaluating the tourism potential of destinations]. *Current economic problems*, (7), 335–343. [in Ukrainian].
5. Iukhnovska, Yu. O. (2019). Metodichni pidkhody do otsiniuvannia turystychnoho potentsialu Ukrainy ta rehioniv [Methodological approaches to assessing the tourism potential of Ukraine and its regions]. *Scientific notes of the V. I. Vernadsky Tavrishesky National University*, (30 (69), 4 (2)), 54–59 [in Ukrainian].
6. Babikova, K. O. (2021) Metodichni aspekty otsiniuvannia resursnoho potentsialu rekreatsijnoho turyzmu v konteksti yevrointehratsii Ukrainy [Methodological aspects of assessing the resource potential of recreational tourism in the context of Ukraine's European integration]. *Agrosvit*, 13–14, 25–31. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.13-14.25> [in Ukrainian].
7. Vyshnevskiy, V. I. (2024) Vykorystannia suchasnykh tekhnolohii dlia otsiniuvannia turystychnoho potentsialu terytorii [Using modern technologies to assess the tourist potential of the territory]. *Modern international relations: current problems of theory and practice: materials of the international scientific and practical conference*. Kyiv: National Aviation University. P. 349–353. [in Ukrainian].
8. Statystyka Derzhavnogo ahentstva rozvytku turyzmu [State Tourism Development Agency]. Available at: <https://www.tourism.gov.ua/statistic>. (accessed 01 March 2025).
9. Didenko, A.V., Kravets, O.V. (2023). Stan rozvytku ozdorovchoho turyzmu v Ukraini [The state of development of health tourism in Ukraine]. *Market infrastructure*, (70), 204–208. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure70-36> [in Ukrainian].
10. Romão, João; Guerreiro, João Pedro Silva Martins; Rodrigues, Paulo M. M. (2017). Territory and sustainable tourism development: A space-time analysis on European regions. *European Regional Science Association (ERSA), Louvain-la-Neuve*, Vol. 4, Iss. 3, pp. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.18335/region.v4i3.142>
11. Didenko, A.V. (2010) Systema opodatkovannia turystychnoho biznesu v Ukraini [The system of taxation of tourism business in Ukraine]. *Economics. Management. Innovations*, 1 (3), 236–245. Available at: https://tourlib.net/statti_ukr/didenko2.html (accessed 04 March 2025). [in Ukrainian].
12. U 2024 rotsi turystychna sfera Ukrainy prynesla v biudzheth maizhe 3 mlrd hrn [In 2024, the tourism sector of Ukraine brought almost 3 billion UAH to the budget]. Available at: <https://tourism.gov.ua/blog/u-2024-turistichna-sfera-ukrayini-prinesla-v-byudzheth-mayzhe-3-mlrd-grn> (accessed 04 March 2025).
13. Turystychna statystyka: podatkovy nadkhodzhennia vid turhaluzi po rehionakh [Tourism statistics: tax revenues from the tourism industry by region]. Available at: <https://www.tourism.gov.ua/blog/turistichna-statistika-podatkovy-nadhodzhennya-vid-turaluzi-po-regionah-2> (accessed 04 March 2025).
14. Do biudzhetu hromad u 2024 rotsi nadiishlo maizhe 273 mln hrn turystychnoho zboru [In 2024, the budget of communities received almost UAH 273 million in tourist fees]. Available at: <https://www.tourism.gov.ua/blog/do-byudzhetu-gromad-u-2024-roci-nadiyshlo-mayzhe-273-mln-grn-turistichnogo-zboru> (accessed 07 March 2025).